

Posudek diplomové práce Mgr. Aleny Tkadlečkové: Nedělní škola a její učitelé na začátku 21. století.

Na začátku autorka vyslovila celou řadu otázek, které jsou pro uvedené téma klíčové. Týkají se jak formy nedělní školy (NŠ), tak obsahu, ale významné místo je věnováno roli učitele. Může překvapit, že není věnována samostatná úvaha o tom, komu je NŠ vlastně určena, tedy otázce, kdo jsou ony „dnešní děti“. Autorka si je této skutečnosti vědoma, vysvětluje to obecným poukazem na skutečnost, že „děti jsou v pozadí kapitol všech“ (6).

Na základě poměrně dobré znalosti reality práce s dětmi ve vlastní církvi, ale také na základě literatury (žel nemnohé) k tématu, formuluje autorka základní okruhy, které určují postup bádání (7n). Je sympatické, že vychází z místa a funkce NŠ v bohoslužbách, přes otázky po učitelích až k otázkám kontextu, ve kterém se NŠ koná (sbor, církve, svět). Církvi je míněna vesměs Českobratrská církev evangelická (ČCE). Proto zaráží, proč ona vztahová trojina není rozšířena o prvek čtvrtý, dnes zcela nezbytný: ekumenu.

Jako „ilustraci“ a jako „jeden z pramenů“ (7) slouží anketa provedená jednak mezi učiteli NŠ, jednak mezi faráři Horáckého seniorátu ČCE. Dokumentace ankety se stručným komentářem je k nalezení v Příloze. V textu samotné práce se z ankety citují rozmanité výpovědi, které vskutku slouží spíše jako ilustrace, případné podrobnější závěry jsou většinou přenechány čtenáři. I když anketa svým rozsahem představuje statisticky spíše nevýznamné výsledky, přece panuje v některých věcech shoda – například v tom, že „nedělní škola patří do rámce bohoslužeb“ (18). Zjištění jen zdánlivě banální, neboť realizace a realita spojená s touto větou je předmětem nesčetných diskuzí a má celou řadu podob, jak autorka ve své práci dokládá.

K výkladům na toto téma slouží již úvodní pojednání o (dějinách) fenoménu a názvu NŠ (11n) a vztahu katecheze a kázání (13nn). Předmětem práce nebylo podávat ucelené dějiny NŠ, přesto lze považovat za škodu – i pro autorku samotnou – že tuto část pojednala vskutku hodně stručně. Čtenář by zde očekával, že se autorka pokusí popsat, jaké představy a očekávání stály například za svým způsobem zlomovým dílem „Cesta Božího lidu“. O možnosti porovnat trendy v oblasti NŠ se zahraničím (nebo aspoň v rámci české ekumeny), nemluvě.

Na základě jak literatury, tak i poznatků z praxe se diplomantka rozhoduje ke konstatování, že NŠ nemůže být připodobněna „systematické katechezi ... mnohem bližší jejímu obsahu je to, co se děje při kázání pro dospělé. Jde tu o setkání s evangeliem“ (22). Tomu by měly odpovídat užité formy a metody práce.

A především by tomu mělo odpovídat pojetí učitele NŠ. Autorka jako hlavní identifikační charakteristiku volí termín „svědek“. Který je však ne nezaujatý, ale sám „existenčně zasažen evangeliem“ (31), což se skrývá pod termínem autenticity. Další charakteristikou je schopnost reflexe („učit se“, 32). Důležité je, že tento svědek není izolován, není učitelem z vlastního rozhodnutí, ale smí se opřít o „povolání“, resp. „pověření“ (34nn).

Autorka se nevěnuje otázce, jaké jsou vlastně dnešní děti, spíše hovoří o učitelích. S ohledem na charakteristiku doby (začátek 21. století) a církve, ve které se mluví především o důležitosti „otevřenosti“, se autorka kloní k tomu, že od učitelů bude požadována především kompetence dialogická – s ohledem na pluralitu okolního světa, světa dětí a rodin, ze kterých tyto děti přicházejí. Zmíní i téma tradičně diskutované – evangelickou identitu (42). Autorka pozoruje, že církve (konkrétně: ČCE) učitelům NŠ nenabízí žádnou zvláštní

orientaci, koncepci ani dlouhodobější vizi. „Nabízí spíše podporu léty zažitého modelu nedělní školy.“ (43)

Tato téměř závěrečná deklarace však otevírá řadu otázek, a to i směrem k autorce samé. Snad především, co je vlastně onen „zažitý model NŠ“, když na předchozích stránkách své práce ukázala jednak rozmanitost metod a chápání NŠ, jednak se sama přiklonila k celkem konzervativnímu modelu. A najednou se zdá, že by to vše nemělo být v pořádku. Pak ovšem otázka například, čím by ona „evangelická identita“ vlastně měla být budována, resp. jak si představuje vzdělání učitele NŠ po stránce obsahové. Snad proto je nápadné, že několikrát zmíní studijní kurz „S dětmi na cestě víry“, ale pouze z naprosto irelevantní perspektivy, zda je projevem, kdy jde o „profesionalizaci učitele NŠ nebo [je] snahou o zvýšení respektu a úcty k této službě“ (44). Autor tohoto posudku, zároveň spoluautor osnov tohoto studijního kurzu, by byl velmi zvědavý na obsahovou analýzu studijního plánu, a to právě s ohledem na nově nabyté znalosti a zkušenosti autorky diplomové práce. Nezbyvá tedy než přenechat podobné otázky po koncepcích a vizích pro rozhovor při obhajobě nebo v rámci další podobné práce.

Použitá literatura (bibliografický seznam) svědčí o tom, že autorka shromáždila většinu titulů jak tištěných, tak internetových, které byly k dispozici. Není mi na závidu, že nezohlednila diplomové práce k danému tématu, které v posledním desetiletí byly na ETF již sepsány, jakkoli by to třeba umožnilo vysledovat určité vývojové tendence. Nápadná a s ohledem na skutečnost, že jde o práci magisterskou (!), i závažná je absence jakékoliv zahraniční literatury, která by umožnila například porovnat trendy v dané oblasti. Časové vymezení v samotném titulu diplomové práce, že jde o NŠ pro 21. století, by si žádalo trochu odvážnější vyhlédnutí za břehy vlastního rybníku. Po stránce formální nelze práci nic vytknout.

Práci doporučuji k obhajobě.

V Pardubicích 29.1.2014